

Partnership for Good Governance

Законодавство ЄС: боротьба з відмиванням злочинних доходів та фінансуванням тероризму

Модуль 3 – Транспонування права ЄС у національні системи

Co-funded
by the European Union

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Co-funded and implemented
by the Council of Europe

Завдання Модуля 3

Дослідити ключові виклики транспонуванні та імплементації законодавства ЄС у сфері ПВК/ФТ/ФР;

Вивчити процедури та строки адаптації на національному рівні регуляцій у сфері ПВК/ФТ/ФР, відмінності застосування регламентів та директив ЄС;

Окреслити кроки України щодо впровадження законодавства ЄС у сфері ПВК/ФТ/ФР на шляху євроінтеграції.

Додаткове завдання: виявити виклики/недоліки/прогалини, які слід усунути для більш ефективної взаємодії з органами ЄС.

Процедура вступу:

- Консультативний етап
- Оціночний етап
- Переговорний етап
- Ратифікаційний етап

На шляху до ЄС

Копенгагенські критерії.

Правова основа для адаптації - Стаття 56 Угоди про асоціацію (2014 р.), Україна зобов'язується гармонізувати своє законодавство зі стандартами ЄС у сфері протидії відмиванню коштів/фінансуванню тероризму.

Європейська Комісія готує Opinion, Україна – проводить поглиблений скринінг.

Адаптація законодавства ЄС означає узгодження національного законодавства, інституцій та практики зі стандартами ЄС (acquis communautaire).

Транспозиція – досягнення ідентичних правових наслідків (переважно застосовно до Директив).

Що таке адаптація законодавства ЄС?

Національна програма адаптації acquis:

- Дорожня карта для реформ, узгодження правових та інституційних систем;*
- Мета на 2025 – затвердити планування узгодження;*
- Мета на 2027 – завершити підготовку до вступу.*

Acquis communautaire

Acquis communautaire стосується всієї сукупності законів, принципів та зобов'язань ЄС, включаючи договори, регламенти, директиви, судову практику, спільні рамки та стратегії, які всі країни-кандидати повинні прийняти та впровадити для вступу до Європейського Союзу.

Acquis структуровано у **195 рекомендацій за 35 переговорними Розділами в межах шести Кластерів**, які охоплюють основні сфери політики ЄС, зокрема: судочинство та основні права, ринок товарів і послуг, фінансові послуги, довкілля, оподаткування, юстиція, свобода, безпека та інші.

Сфера боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму у структурі *acquis communautaire* належить до

- **Розділу 4 – Вільний рух капіталу.** Також дотичні:
- **Розділ 24 – Юстиція, свобода та безпека** – у частині запобігання фінансування тероризму, міжнародної співпраці та обміну інформацією між правоохоронними органами.
- **Розділ 9 – Фінансові послуги** – у частині регулювання банків, страхових компаній тощо.

[EUR-Lex](#)

**Виклики
гармонізації з
Acquis
communautaire
для України**

Україна та інші країни-кандидати повинні:

- *Наблизити/адаптувати* своє законодавство до директив та нормативних актів ЄС щодо боротьби з відмиванням коштів/фінансуванням тероризму.
- *Узгодити* його *зі* *стандартами* ЄС/FATF/рекомендаціями MONEYVAL у стислі терміни реформування згідно з планами інтеграції з ЄС.
- *Забезпечити* *практичне застосування* та усунення розриву між формальними законами та ефективним наглядом.
- *Забезпечення ресурсами та координація нагляду* за боротьбою з відмиванням грошей у нефінансових секторах, особливо у сферах високого ризику, таких як нерухомість та криптоактиви.

Ключові міжнародно- правові рамки

Конвенції Ради Європи про відмивання, виявлення, вилучення та конфіскацію доходів від злочинної діяльності та фінансування тероризму (CETS 198, Варшавська конвенція, 2005). Zobov'язує створити ефективну систему конфіскації, співпраці FIU, розкриття бенефіціарів. Запроваджує моніторинговий орган – Конференцію Сторін.

Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму (1999), прийнята Генасамблеєю ООН, визнає фінансування тероризму окремим злочином, навіть якщо теракт не було скоєно. Забороняє посилення на банківську таємницю, як причину для відмови у співпраці.

Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності (Палермська конвенція, 2000) – визначає відмивання коштів як кримінальний злочин, сприяє міжнародній співпраці, екстрадиції злочинців та співпраці правоохоронних органів.

Directive (EU) 2015/849 — 4th Anti-Money Laundering Directive (4 AMLD)

Директива 4 AMLD – це основоположний законодавчий акт ЄС щодо боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму, був розроблений для приведення правил ЄС у відповідність до рекомендацій FATF 2012 року. Впровадження положення ЄС 4 AMLD в Україні:

- *Підхід, що базується на ризиках* - вбудований у AML законодавство в Україні.
- *Правила належної перевірки клієнта* - детально визначені, включають ідентифікацію бенефіціарного власника, джерела коштів.
- *Політично значущі особи (PEP)* - окремі зобов'язання для іноземних та вітчизняних PEP.
- *Реєстри бенефіціарної власності* - Реєстр бенефіціарних власників створено у 2021 році.
- *Розширене коло зобов'язаних осіб* - Охоплює фінансові установи, нотаріусів, адвокатів, аудиторів, послуги з азартних ігор, криптобізнес.
- *Звітність про підозрілі операції* - Зобов'язані особи звітують суб'єктами державного фінансового моніторингу.

***Directive (EU)
2018/843 —
5th Anti-Money
Laundering Directive
(5 AMLD)***

Директива 5 AMLD –законодавчий акт ЄС щодо боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму, прийнятий у травні 2015 року та застосовується з 26 червня 2017 року. Він був розроблений для приведення правил ЄС у відповідність до рекомендацій FATF 2012 року. 5 AMLD – це поправка до 4-ї Директиви AML для посилення прозорості та нагляду.

Цілі 5 AMLD:

- Підвищити прозорість бенефіціарної власності.
- Посилити співпрацю та доступ до інформації для фінансових розвідувальних органів.
- Забезпечити публічний доступ до реєстрів бенефіціарної власності.
- Забезпечити збір та оприлюднення консолідованих статистичних даних у сфері протидії та запобігання.

Directive (EU) 2024/1640 — 6th Anti-Money Laundering Directive

Директива (ЄС) 2024/1640 про боротьбу з відмиванням грошей шляхом кримінального права, первинна редакція була прийнята 23 жовтня 2018 року та мала бути транспонована до 3 грудня 2020 року. 6-та директива про боротьбу з відмиванням грошей стосується аспектів кримінального права, спрямованих на гармонізацію визначення відмивання грошей та пов'язаних з ним правопорушень у державах-членах ЄС.

Цілі Директиви на сучасний момент:

- Запровадити стандартизовані терміни та процедури обміну інформацією;
- Розширити перелік предикатних злочинів;
- Посилити покарання, в тому числі для юридичних осіб;
- Покращити транскордонну та міжінституційну співпрацю (використання реєстрів нерухомості, банківських рахунків та бенефіціарних власників).
- Підвищити загальну ефективність правоохоронних органів у боротьбі з фінансовими злочинами.

Виклики імплементації **AML** Директив

ЗВІТ КОМІСІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПАРЛАМЕНТУ ТА РАДІ про імплементацію Директиви (ЄС) 2015/849

- **Несвоєчасна або фрагментарна транспозиція директив.**
- **Різні рівні обов'язків та стандартів нагляду**, деякі країни ввели набагато вищі стандарти, інші — обмежили зобов'язання лише до мінімуму. Це створювало регіональні “вразливі зони” .
- **Розбіжності у тлумаченні понять** (напр. “політично значущі особи”), - відсутність спільних технічних стандартів призводила до суб'єктивного трактування ключових термінів, це ускладнювало спільний аналіз даних та ефективну роботу між FIU різних країн.
- **Вразливість через слабкий нагляд над новими секторами**, наприклад криптовалютні сервіси, онлайн-платформи та віртуальні активи часто випадали з-під належного нагляду в окремих країнах.
- **Неефективна взаємодія між органами.** У більшості країн спостерігався недостатній обмін інформацією між FIU, наглядовими органами та правоохоронцями, були відсутні механізми спільного аналізу ризиків.
- **Труднощі в управлінні транскордонними справами, відсутність єдиної цифрової платформи обміну** між наглядовими та розвідувальними органами країн ЄС.

Саме ці виклики стали підставою для ухвалення у 2024 році **AML-регламенту**, який створює **єдину обов'язкову для всіх правову основу** без потреби в імплементації на національному рівні.

Пакет AML (2024)

Пакет AML/FT 2024 року замінює та консолідує попередні директиви та включає безпосередньо застосовні нормативні акти.

Він містить:

- *Єдиний регламент AML, (Single AML Rulebook) Regulation (EU) 2024/1624* – прямо застосовний регламент ЄС, що гармонізує правила в державах-членах.
- *6 AML Директиву (нова редакція)* – нову Директиву щодо кримінального законодавства щодо боротьби з відмиванням коштів, яка замінює Директиву 2018/1673.
- *Регламент про створення AMLA, Regulation (EU) 2024/1620* – нового Органу ЄС з боротьби з відмиванням грошей.
- *Нову редакцію Регламенту про переказ коштів* – з метою включення криптоактивів.

***Single AML
Rulebook -
Regulation
(EU)
2024/1624***

Single AML Rulebook - Regulation (EU) 2024/1624 - регламент Європейського Союзу, який створює єдину, обов'язкову для всіх країн-членів правову базу у сфері AML/CFT.

- Значно розширює список суб'єктів первинного фінансового моніторингу;
- Забороняє готівкові розрахунки понад 10 000 євро;
- Посилює корпоративну відповідальність, вимагаючи від компаній впровадження механізмів внутрішнього контролю, які включають повідомлення про підозрілі операції;
- Створено механізм на основі Регламенту 2016/1675 (AMLA)

Початок застосування – з моменту, визначеного в тексті (перехідні періоди для деяких положень — до 2027 року).

Захист викривачів у ЄС

Директива (ЄС) 2019/1937, що набула чинності 16 грудня 2019 року, є фундаментальним правовим актом, спрямованим на створення уніфікованої європейської правової основи для захисту викривачів. Її головна мета полягає у встановленні чітких правил та процедур для захисту осіб, які повідомляють про порушення законодавства Європейського Союзу, отримані в робочому контексті.

- Сфера охоплення Директиви є широкою, охоплюючи повідомлення про порушення у великій кількості сфер політики ЄС (в тому числі і ПВК/ФТ).
- Порушення, що підпадають під дію Директиви, визначаються широко, охоплюючи як незаконні дії чи бездіяльність, так і зловживання, які суперечать меті законодавства ЄС.
- Директива категорично забороняє будь-які форми прямих чи непрямих заходів у відповідь проти викривачів.
- Директива передбачає створення як внутрішніх, так і зовнішніх каналів повідомлення.

GDPR - Regulation (EU) 2016/679

General Data Protection Regulation (GDPR) — Regulation (EU) 2016/679 спрямований на захист основоположного права на приватність та захист персональних даних фізичних осіб у Європейському Союзі.

Права суб'єктів даних:

- Право на доступ
- Право на виправлення
- Право на стирання (“право бути забутим”)
- Право на обмеження обробки
- Право на переносимість
- Право на заперечення

Проблема: конфлікт двох публічних інтересів

- **AML-регулювання** вимагає збирання, зберігання та обміну великою кількістю **персональних і фінансових даних** (наприклад, реєстри бенефіціарних власників, KYC, STRs).
- **GDPR** зобов'язує обмежувати та обґрунтовувати обробку персональних даних, що може вступати в **колізію з AML-зобов'язаннями**.
- Необхідність **Data Protection Impact Assessment (DPIA)** для AML-систем.